

Βερολίνον, τῇ 16/29 Ἰουλίου 1901.

Φίλε Κύριε,

Μετ' εὐφροσύνης ἐχαιρέτισα πρό τινων μηνῶν τὴν ἐμφάνισιν τῆς ὥροιός ὑμῶν «Πινακοθήκης», καὶ μετ' αὐξήσαντος ἐνδιαφέροντος ἀκολουθῶ ἐκτοτε τὰ ποικίλας αὐτῆς προόδους.

Ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς πατρίδος ἡμῶν ἐδάφους ἐφύη ἄλλετε ἡ ἐννοια τοῦ καλοῦ, διατυπωθεῖσα εἰς τὰς ὑψηλοτέρας ἐκφάνσεις, καὶ μόλις ἀπέσεισεν ἡ ἀναγεννηθεῖσα Ἑλλάς, κατὰ τὴν πρώτην μετὰ τὸν ἡρωϊκὸν ἀγῶνα περίοδον, τὴν νάρκην τῆς μακραίωνος δουλείας. ἤρχισε νῦν ἐκ τῆς γούμης αὐτῆς ἀρούρης βλάστησις, διατρανοῦσα ὅτι ὁ ἄλλοτε θάνατουρηγῆσας σπόρος διετῆρει ἔτι πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἱκμάδα.

Ὀνόματα καλλιτεχνῶν, τὴν σμίλην καὶ τὸν χρωστῆρα δεξιῶς χειριζομένων, ἤρχισαν τότε, ὡς εὐπρόσδεκτος μουσική, εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν ἀντηχοῦντα καὶ καθίστατο ὁσημέραι καταφανέστερον ὅτι τὸ ἔθνος, ἐπανευρὼν τὰς πηγὰς τῆς ἀρχαίας ἐμπνεύσεως, ἔσπευδε, μετ' ἀγλαῶν πλέον ἐλπίδων, πρὸς τὰ φανταστικά τῆς ὑψηλῆς τέχνης μέλαθρα.

Ἄλλ' ἔλειπεν ἀκόμη εἰδικὸν τῶν εὐγενῶν τούτων τάσεων ὄργανον, χρησιμεῦον εἰς τὴν διὰ παντός μέσου εὐρύτεραν αὐτῶν ἐμπύχωσιν καὶ διάδοσιν καὶ εἰς τὴν ἐπείγουσαν ταύτην ἀνάγκην, ἣν δεῖ εὖ διεγνῶτε, ἀνταπεκρίθητε ὑμεῖς διὰ τῆς «Πινακοθήκης», δι' ἧς καὶ τὰ ἐγγύωρα ἔργα καθίστανται γνωστότερα, ἐπερχομένης οὕτω ἀλληλεπιδράσεως μετὰ τῶν ἡμετέρων γλυπτῶν καὶ ζωγράφων, καὶ ὁ κύκλος εὐρύνεται διὰ τῆς ἀναπαράστασεως τῶν ἐθνικῶν ἀριστοτεχνημάτων καὶ τῶν παντοειδῶν εἰδήσεων περὶ τῆς παγκοσμίου ἐξανθήσεως τῶν ὥραιων τεχνῶν.

Δικαίως, κατὰ συνέπειαν, ἀπεκδέχεσθε τὴν συμπάθειαν καὶ ὑποστήριξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ δημοσίου, παρ' ᾧ γοργῶς ἀναγεννᾶται ὁ πατροπαράδοτος πρὸς τὰς εἰκαστικὰς τέχνας ἔρως.

Μοι ἐπιτήσατε βραχεῖαν φιλολογικὴν συμβολὴν διὰ τὸ περὶ οὐδὲν καὶ πέμπω σὺ τὴν ὥδε, καίτοι ὀλίγας διαθέτων ἐλευθέρων στιγμὰς. Ἰσως φανῇ ὑμῖν παράδοτος ἡ ἐκλογὴ βιογραφικῆς περὶ τῆς Ῥιστόρης σημειώσεως, ἀλλ' ἐάν ἐπαυσεῖν ἡ μεγάλη τραγῳδία ἀπὸ τῆς σκηνῆς ἐνθουσιῶσα τὰ πλήθη ἀστράπτει πάντοτε ἡ ἀνάμνησις αὐτῆς εἰς τὰς δέλτους τῆς συγχρόνου ἱστορίας τῆς τέχνης. Ἄλλως τε προχθές ἐτι ἀντήχηρε πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης τὸ τέως περιθρύλλητον ὄνομα, συνεπεία τῆς παραδόξου εἰδήσεως, καθ' ἣν, καίτοι ὑπερῶσα πλέον τὴν ὥριμον ἡλικίαν, εἶχε συνάψει ἡ Ῥιστόρη δεύτερον γάμον μετ' Ἰταλοῦ τινος Γερουσιαστοῦ. Καὶ τὸ μὲν μύθευμα φυσικῶς διεψεύσθη, ἀλλ' ἀνεπόλησα, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, τὰς φιλικὰς σχέσεις, ἃς εἶχον συνάψει μετὰ τῆς μεγαλοφυοῦς γυναικὸς πρὸς τριακονταετίαν ἐν Οὐασινγκτῶν καὶ πρὸ τούτου κατὰ τὴν ἀληθινότην αὐτῆς εἰς Ἀθήνας ἐπίσκεψιν, περιήλθον δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς γυνῶσιν μου μυθιστορικά τινες περιπέτεται τῶν νεαρῶν αὐτῆς χρόνων, αἵτινες τυγχάνουσαι ἰσως ὀλίγων γνωσταί, μοι ἐφάνησαν οὐχὶ ἀνάξιαι μετὰδόσεως.

Μετὰ τῶν εὐλιπρεπέστερων αἰσθημάτων,

Ὅλος ὑμέτερος.

ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ

ΚΑΤΑ ΣΚΟΤΕΙΝὴν χειμερινὴν νύκτα τοῦ ἔτους 1821, ἐνῶ ἀντήχουν ἐν Ἑλλάδι τὰ πρῶτα τῆς ἐπαναστάσεως καρυοφύλλα, ἡ βροχὴ κατέπιπτε βαρύνουσα, καὶ ὁ βορρᾶς ὠλόλυξεν εἰς τὰ δένδρα περὶ τὴν μικρὰν Ἰταλικὴν πόλιν Cividale.

Ἦτο μία ἐκ τῶν νυκτῶν ἐκείνων, καθ' ἣν ἡ φύσις πᾶσα ταρασσεται καὶ ἀγωνιᾷ, καθ' ἣν οἱ εὐσπλαγχνοὶ ἐκ τῶν ὀλβίων τοῦ κόσμου τούτου ἀναφέρουσιν ἔστιν ὅτε μετ' οἴκτου τ' ἀτυχῇ ἐκεῖνα ὄντα, τὰ βιζουντα καὶ λιμώττοντα ὑπὸ τὰς γεφύρας καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐνῶ ἐκεῖνοι τρυφῶσι παρὰ τὴν θερμὴν αὐτῶν ἐστίαν.

Ἐν τῇ ἀθλιεστέρᾳ τῆς πολίχνης Cividale συνοικίᾳ παρέμεναν εἰσέτι ὀρθία, παρὰ τὴν ὁρμὴν τοῦ ἀνέμου, σθερὰ τινε καλύβη, ἥ μᾶλλον εἶδος τι πενιχοῦ παραπήγματος, ἀλλ' ἡ βροχὴ εἰσέρρεεν ἐλευθέρως διὰ τῶν εὐρέων τῆς στεγῆς ῥωγμῶν κατακλύζουσα τὸ ἐμβυθόν. Καὶ ὅμως ἐν τῇ καλύβῃ ἐκείνῃ διέκρινετο ἀνυδρὸν φῶς, μαρτυροῦν ὅτι ἦν αὕτη κατωκνημένη, καὶ σκληρὴ σπαράζικαρόδρις διεδραματίζετο ἐν τῷ ἰσογαίῳ αὐτῆς θαλαμίσκῳ.

Ἐν μιᾷ ἐκεῖ γωνίᾳ κατέκειτο γυνὴ εἰσέτι ὠραία, ἀλλὰ πελιδνὴ καὶ προφανῶς ὑπὸ ἀπηνόως κατατρυχομένη νόσου· παρ' αὐτὴν ἐθόνηναι ἀρτιγέννητον βρέφος, καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω ἀνὴρ, φέρον ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐγκαταραχμένους τὰς ρυτίδας τῆς κακουχίας καὶ τῶν ταλαιπωριῶν, ἔκρυπτε τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν, καὶ ἐφαίνετο εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν παραδεδωμένος.

Τὸ βρέφος ἔκλαιε διότι ἐπείνα, κατέλιπε δὲ αὐτὸ ἄσιτον ἡ ἀτυχὴς μήτηρ, διότι πρὸ ἡμερῶν ἡ ἰδίᾳ ἐστειρεῖτο τροφῆς καὶ κατεβιβρώσκατο ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ. Καὶ ὅμως πλούσιά τινα ῥάκη ἐκρέμνυτο ἐπὶ τῶν τειχῶν, καὶ ἦτο σκληροκόρτος πορφύρα τὸ ἐρυθρὸν ἐκεῖνο ὕψος, ἐφ' οὗ κατέκειτο ἡ μήτηρ καὶ εἶχε γεννηθῇ τὸ βρέφος. Ἀλλὰ τὰ ῥάκη ἐκεῖνα ἦσαν ὁ μόνος τῆς πτωχῆς οἰκογενεῖας πόρος. Ταῦτα φέρον τὸ δυστυχὲς ἀνδρόγυνον μετέβαινε κατὰ τὰ Χριστούγεννα καὶ τὸ Πάσχα ἀπὸ πανηγύρεως εἰς πανηγύριν, καὶ παριστῶν μικρὰς τινας κωμωδίας μετ' ἄλλων ἡθοποιῶν καὶ τερατοποιῶν, ἀπεθησαύριζεν ὀβολοὺς τινας, δι' ὧν διετηρεῖτο τὸν ἐπίλοιπον χρόνον.

Ἐν τούτοις τὸ νεογνόν, ἐπιζήσαν, ὠνομάσθη Ἀδελαΐς, (ὁ πατὴρ ἐκαλεῖτο Ριστόρης) καὶ ἡ μήτηρ κατὰ μικρὸν ἀνέλαθε, προσεγγίζοντας δὲ τοῦ Πάσχα, ἡ πτωχὴ ἡθοποιὸς παρέλαθεν ἐν τινὶ κωμωδίᾳ ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ τὸ δῖον νεῖμα αὐτῆς θυγάτριον. Οὕτως ἐπάτησεν ἡ Ριστόρη, ἄνευ βεβήκως κυριολεξίας, κατὰ πρῶτον τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ ἔδρεψεν ἀργότερον στεφάνους ἀμαράντων ἀνθῶν.

Τετραετὴς δὲ μόλις ἡ μικρὰ Ἀδελαΐς ἤρχισεν ὑποκρινομένη πρόσωπα παιδίων καὶ ὠδεῖναι.

τῆς προήχθη εἰς τὰ τῶν θεραπεινίδων· ἀλλ' ἤδη εἶχεν ἀρχίσαι διαθάλλον τὸ ἐξάσιον αὐτῆς κάλλος καὶ τὸ θεῖον πῦρ διαλάμπον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῆς, ὥστε δύο ἀργότερον ἔτη, δεκαετραετῆς πλέον οὖσα, ἐτέλεσε τὸν πρῶτον αὐτῆς θρίσμβον, διδάξασα τὴν «Φραγκίσκαν ἐκ Ῥιμίνου» τοῦ Συλβίου Πελλίκου.

Ἀπὸ τῆς ὥρας δ' ἐκείνης ἀπέβη διάσημος τραγωδός, καὶ δεκαπενταετῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Σαρδικὴν θεατρικὴν ἐταιρείαν, ἥς ὑπῆρξεν ἐπὶ μακρὸν τὸ ἀγλῶσιμα. Ὅπου ἐνεφανίζετο ἀπερίγραπτος ὑπεδέχετο αὐτὴν ἐνθουσιασμός, δι' ὅλης τῆς Ἰταλίας ἵπτατο ἀπὸ χειλέων εἰς χεῖλη τὸ δημοφιλὲς αὐτῆς ὄνομα, ἐσυλοῦντο οἱ κῆποι διὰ τοὺς εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς ριπτομένους στεφάνους, τὰ διάφορα θέατρα ἱκετευτικῶς ἐπεζήτουν τὴν σύμπραξιν αὐτῆς, ὁ Gherardi dei Festa, εἰς τῶν διαπρεπεστέρων κωμωδοποιῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἔγραψεν ἐπιτήδεος ὑπὲρ αὐτῆς ὄραμα, — «Ἡ βασιλεία τῆς Ἀδελαιδῆς» — ἐπιγραφόμενον, καὶ ὁ Ἰταλικὸς τύπος ἀνῆγγειλεν εἰς τὴν οἰκουμένην τὴν μεσουράνησιν τοῦ νέου ἀστέρος, βεβαιῶν ὅτι εἶχεν εὗρεθῇ τέλος ὁ ἐπαχὺς διερχομῆνός τῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Ἀλφιέρη καὶ τοῦ Γολδόνη.

Ἀλλὰ τῆς νέας τραγωδοῦ τὸν θρίσμβον διέταρσεν ἀπὸ τινος μυχία τις φροντίς καὶ συνεχῶς ἐσκυθρόπαζε τὸ λευκὸν αὐτῆς μέτωπον. Τὸ αἴτιον ἦν καταφανές, καθόσον ἡ Ἀδελαιδὴ εἶχε παρτηρήσει ὅτι πανταχοῦ ὅπου ἐνεφανίζετο εἰς τὰ διάφορα τῶν Ἰταλικῶν χωρῶν θέατρα, νεανίας τις, εὐγενὴς τὴν μορφήν, καὶ ὁ αὐτὸς πάντοτε κατεῖχεν ἐν τῶν πρώτων θεωρείων, καὶ καθ' ἑπαισαν τὴν ἐσπέραν ἐτήρει ἐπ' αὐτῆς ἀσκαρδαμυκτεῖ προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐξετάσασα δὲ εἶχε μάθει ὅτι ὁ νεανίας ἐκεῖνος ἦν γόνος μιᾶς τῶν πρωτευουσῶν Ῥωμαϊκῶν οἰκογενειῶν καὶ ὠνομάζετο Μαρκήσιος Capranica del Grillo.

Τί ἐξήτει ἄρα γε ὁ νέος ἐκεῖνος; ἰδοὺ τί ἐσκέπτετο ἡ Ἀδελαιδὴ, καὶ ἀπῆντα εἰς τὸ ἐρώτημα ἡ μυστικὴ τῆς καρδίας φωνή, ἐξ οὗ καὶ πάντες αὐτῆς οἱ φόβοι. Ἀλλ' ἡ μοῖρα ἐπέσπευδε τῶν γεγονότων τὴν πορὰν, καὶ μίαν ἐσπέραν ὁ νέος εὐπατρίδης, ριφθεὶς εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς, εἶχεν ἐκφράσει τὸν παράφορον αὐτοῦ ἔρωτα. Ἡ Ἀδελαιδὴ ἀντέστη ἐπὶ πολὺ, ἀλλ' εἶχε καρδίαν καὶ νοῦν, καὶ καλῶς ἐγνώριζεν ὅτι ὑπάρχουσιν αἰσθήματα πάσης τῆς λοιπῆς μηδαμινῆς ὑπάρξεως κυριαρχοῦντα, καὶ ὅτι εἰς τὴν γυναικα, τὴν τοιοῦτον φίλτρον ἐμπνεύσασαν, ἐὰν ἐπλάσθῃ αὐτοῦ ἄζια, ἐπιφυλάσσεται ὑπερκόσμιος εὐδαιμονία. Ἔθηκε τότε τὴν μίαν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας καὶ τὴν ἄλλην ἐπὶ τοῦ μετώπου, εὗρε τὴν καρδίαν πάλλουςαν καὶ τὸ μέτωπον εὐρύ, καὶ ὅτε τὸ ἐσπέρας ὁ νέος Μαρκήσιος ἐπανέλαβε τὰς θειμας αὐτοῦ παρακλήσεις, ἀπῆντησεν. — «Αἰσθάνομαι

ὅτι συνεδέθημεν ἄνωθεν καὶ ἐξεῖξες σοὶ ἀνῆκω».

Τότε δὲ ἤρχισε διὰ τοὺς δύο ἐραστὰς σειρὰ κακουχιῶν, ἡτις ἐὰν μὴ ἦτο πραγματικὴ, ἤθελε παράσχει τὴν ὕλην περιπετειώδους μυθιστορήματος. Ὁ πατὴρ τοῦ Μαρκησίου, μαθὼν τὰ συμβαίνοντα, ἔσπευσε παράφορος ἐξ ὁργῆς πρὸς τὸν Πάπαν, παρ' οὗ ἐζήτησεν ὅπως ἀπαγορευθῇ, ἐπὶ ποινῇ θανάτου, εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἢ ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἀπομάκρυνσις, καὶ τοῦτο διότι ἡ Ῥιστόρη κατεκρατεῖτο τότε διὰ συμβολαίου εἰς τὸ ἐν Φλωρεντίᾳ θέατρον.

Ἀλληλογραφία, ἥς τὸ ὕφος πᾶς τις μαντεύει, ὑπῆρξε τότε ἐπὶ τινι χρόνῳ ἡ μόνη παρηγορία τοῦ νέου μεγιστάνος ἐν τῇ εὐρείᾳ αὐτοῦ φυλακῇ, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἔλθξεν ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ θεατρικὴ περίοδος καὶ ἡ Ῥιστόρη ἠλευθερώθη. Καίτοι δὲ πάσχουσα τότε, μόλις κατέπεσεν ἡ αὐλαία τῆς τελευταίας αὐτῆς παραστάσεως, ῥίπτεται εἰς ὄχνημα, ἐξέρχεται λάθρα τῆς Τοσκανικῆς πρωτευούσης, καταφθάνει εἰς Λιβόρνον, ἐπιβιβάζεται εἰς ἀποπλέον ἱστιοφόρον, καὶ μετὰ δεινὴν θύελλαν, καθ' ἣν παρ' ὀλίγον ἐπνίγητο, καταφθάνει τέλος εἰς Civita Vecchia.

Ἐκεῖ δὲ μανθάνει ὅτι ὁ νέος Μαρκήσιος εὗρισκετο εἰς τὰ περίχωρα τῆς Ῥώμης, εἰς τὸ ἀρχαῖον φρούριον Santa Severa, οὗ θαυμάζεται ὑπὸ τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτὸ ἡ ἀρχαία τοποθεσία, καὶ σπεύδει ἀμέσως πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι, δελεάζουσα τοὺς φύλακας, ἤθελεν εἰσχωρήσει παρὰ τῷ φίλῳ τῆς ψυχῆς. Ἀλλ' οἶμοι, ὁ ἀμειλίκτος πατὴρ διετέλει ἐν γνώσει παντῶν τῶν διαθημάτων, καὶ μόλις ἀκούσας τὸν εἰς Civita Vecchia κατὰπλουν, εἶχε πέμψει διὰ τῆς βίας τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς Κασάνην. Ἡ Ῥιστόρη ἀκολουθεῖ καὶ πάλιν, ἀλλ' εἰς μάτην. Πᾶσα προσέγγισις ἀπέβαινε ἀδύνατος.

Ἐν τούτοις οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ νέου Μαρκησίου ἔγραφον αὐτῷ διαρκῶς, καταπολεμοῦντες τὴν παράλογον αὐτοῦ παραφορὰν, καὶ καταδεικνύοντες τὸ ἀνάρμοστον τῆς ἐνώσεως μέλους τῆς ὑψηλῆς ἀριστοκρατίας μετ' ἀπλῆς ἡθοποιου, ἐνῷ ἐξ ἄλλου συνεσώρευον τὰς διαβολὰς καὶ κατηγορίας κατὰ τῆς πτωχῆς κόρης, ἡτις προσκάλει ἀκουσίως τὸ δεινὸν σκάνδαλον, ἀλλ' ὁ νέος εὐπατρίδης τὰς ἐπιστολάς ταύτας ἀπέστελλε πάσας τῇ Ἀδελαιδί μετὰ τοῦ τυπικοῦ ὑστερογράφου — «Σὸς διὰ βίου.»

Τέλος δὲ μίαν ἡμέραν ὁ δεσμώτης, ἐπιτυχὼν εἰς τὴν ἐκ τῆς εἰρκτῆς αὐτοῦ δραπέτευσιν, εὗρισκετο μετ' ὀλίγον εἰς τῆς φίλης αὐτοῦ τὰς ἀγκάλας καὶ τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἐσπέραν παρέφερον ἀμφοτέρους πρὸς τὴν Φλωρεντίαν ὁδοπορικὸν ὄχημα ὑπὸ τεσσάρων καλπαζόντων ἵππων συρόμενον. Τὴν δ' ἐπαύριον, ἐνῷ διήρχοντο διὰ χωρίου τινος, ἡ θύρα τῆς ἐκκλησίας ἔτυχεν ἀνοικτῇ, καὶ ὁ ἱερεὺς ἐλειτούργει ἐνώπιον ὀμίλου ἀπλῶν ἀγροτῶν. Οἱ δύο ἐρασταὶ ἀνεχαίτισαν

Θ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ. Κεφαλή ἔππου.
Φωτογρ. Σ. Κοκκόλη

Β. ΜΠΟΚΑΤΣΙΑΜΠΗΣ. Τοπείον Κερκύρας.
Φωτογρ. Σ. Κοκκόλη

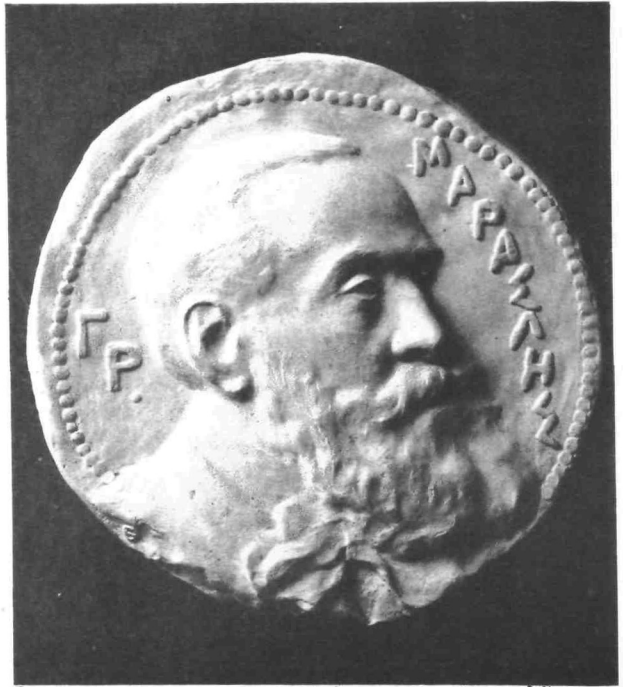
G. DORÉ. Ἡ ἄμπελος.

C. LANDELLE. Νεάνις Ἀραβίας.

ΜΟΥΡΙΛΛΟΣ. Ἡ ἅγια οἰκογένεια.

ΘΩΜ. ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ. Ἀνάγλυφον Γρ. Μαρασλή.

ΠΕΤ. ΤΣΙΡΙΓΩΤΗΣ.

Εὐχάριστος ἀνάγνωσις.

τοὺς ἵππους, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν ναῖσκον, ἔκλιναν τὸ γόνυ πρὸ τοῦ ἱεροῦ. Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς ἱεροτελεστίας, ἐδήλωσαν τῷ λειτουργῷ τοῦ Ὑψίστου, τοὺς παρισταμένους λαμβάνοντες ὡς μάρτυρας, ὅτι θεωροῦσιν ἑαυτοὺς ὡς συνεζευγμένους. Ὁ τοιοῦτος γάμος ἰσχύει ἐν Ἰταλίᾳ, ἀλλὰ τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως.

Ὅτε δ' ἔφθασαν οἱ δύο νεόνυμφοι εἰς Φλωρεντίαν, ὁ νέος Μαρκήσιος, ἡσυχώτερος πλέον, καὶ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διαρκῶς πιεζόμενος, ὑπήκουσεν αὐτῷ, καὶ ἐπανέκαμψεν εἰς τὸ ἐν Κασάνῃ ἐρημητήριον. Ἀλλὰ μόλις παρέμεινεν ἐκεῖ ὀλίγας ἡμέρας, ἀπέβη αὐτῷ τοσοῦτον ἀφόρητος ἡ στέρησις τῆς γυναικὸς, ἣν ἐλάτρευεν, ὥστε καὶ πάλιν δραπέτευσας, ἀφοῦ μετημφιέσθη εἰς ἡνίοχον καὶ ἠγόρασε τὸ διαβατήριον χορευτοῦ τινος ἀντὶ 800 ταλλήρων, ἀφίκετο περὶ τὰ μεσάνυχτα εἰς Φλωρεντίαν. Ἐκεῖ δέ, φοβούμενος μὴ ἀνακαλυφθῇ, καὶ ὑπὸ τοῦ πόθου ὠθούμενος ὅπως ἴδῃ ὅ,τι τάχιον τὴν νεαρὰν αὐτοῦ σύζυγον, ἥτις ἀκριβῶς παρίστα τότε εἰς τὸ θέατρον, εἰσχωρεῖ ἀπαρτήρητος εἰς τὸ ἰδιαιτέρον αὐτῆς κομμωτήριον καὶ κρύπτεται ἐν αὐτῷ. Εὐχερῶς δὲ τις φαντάζεται τὴν ἔκπληξιν καὶ χαρὰν τῆς μεγάλης τραγωδοῦ, ἥτις, ἀποσυρθεῖσα μετὰ τὴν παράστασιν, ἐνῷ εἰσέτι ἀντήχουν ἐν τῷ θεάτρῳ τὰ φρενητιώδη χειροκροτήματα, εὗρεν ὑπὸ τὰς σκηνικὰς αὐτῆς ἀμφιέσεις κεκρυμμένον τὸν νέον Μαρκήσιον.

Τὴν φορὰν δὲ ταύτην οὐδὲν πλέον διεχώρισε τὸ τρυφερόν ζεῦγος, καὶ μετ' ὀλίγον βρόδωχρον βρέφος, τιμαλφές τῆς εἰμαρμένης ὧρον, ἐπέστεψε τὴν ἀνέφελον αὐτοῦ εὐτυχίαν. Ἡ γραῖα Μαρκησία del Grillo, γυνὴ ἀνωτέρα πάσης κοινωνικῆς προλήψεως, καὶ ἥτις περὶ τῆς Ῥιστόρη, τῆς καταθελξάσης τὸν υἱὸν αὐτῆς Σιρῆνος, εἶχεν ἀκούσει ἐν τῷ μεταξὺ τὰ βέλιστα, ἐπεσκεψθῆ τότε κρύφα τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ τὸν μικρὸν ἔγγονον, τὴν ἐπίσκεψιν δὲ ταύτην διεδέχθησαν προσεχῶς ἑτεραι, καὶ τέλος ἐπῆλθεν ἡ συμφιλίωσις πλήρης, καὶ ὁ γάμος ἐτελέσθη ἐκ νέου ἐπισήμως ὑπὸ τοῦ Καρδινάλιου Κάππα. Καὶ ναὶ μὲν, ἀπέσχε καὶ τούτου ὁ γέρον Μαρκήσιος, ἀλλ' ἀργότερον ὅτε ἡ Ῥιστόρη ἀπέκτησε καὶ δευτερον τέκνον, τὴν φορὰν ταύτην θυγάτριον, περιῆλθε τέλος καὶ αὐτὸς εἰς συνάφειαν πρὸς τὴν νύμφην αὐτοῦ, καὶ τὰ πάντα ἐλησμονήθησαν.

Κατέλιπε δὲ τότε ἡ νέα καὶ χαριτόβρυτος Μαρκησία τὴν σκηνήν, καταλαβοῦσα τὴν περίβλεπτον αὐτῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν, ἐνθα διέτλει ἤδη πασίγνωστος ἕνεκα τῶν προσφάτων συμβάντων, οὐδὲ παρήλθε πολὺς καιρὸς καὶ εἶχε καταστή ἡ βασιλίς τῶν αἰθουσῶν, ὅπως εἶχε πρυτανεύσει τοῦ θεάτρου. Τὸ ἔξοχον αὐτῆς κάλλος, ἡ μεγαλοφυΐα, καὶ οἱ ὀριματικοὶ αὐτῆς ἔρωτες ἦσαν ἐν συμπάσῃ τῇ Ἰταλίᾳ ἐφ' ὅλον ἔτος τὸ κύριον θέμα τῆς συνδιαλέξεως, κατὰ τὸ

διάστημα δὲ τοῦτο ἡ νέα Μαρκησία συνέπραττε μόνον εἰς ἰδιωτικὰ θέατρα, καὶ ἐν μικραῖς κωμωδίαις, ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν.

Ἀλλὰ τότε κατὰ τύχην ἐχρεωκώπησεν ὁ θεατρὸν τῆς πόλεως, ἐνθα παρέμεινεν ἡ Ῥιστόρη, καὶ παρακληθεῖσα συνέπραξεν αὐτῇ ἐν τινι τραγωδίᾳ πρὸς ὄφελος αὐτοῦ, τόσον δ' ἐξαισιῶς ἐξέλαμψε τότε ἡ τέχνη αὐτῆς, καὶ τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ θρίαμβος, ὥστε κατ' ἀνάγκην πλέον εἰσῆλθον πάντες οἱ οἰκογενειακοὶ λόγοι, καὶ ἡ μεγάλη τραγωδὸς ἠκολούθησε τὴν ὁδόν, ἣν προδιέγραφεν αὐτῇ ὁ δάκτυλος τῆς μοίρας. Πρῶτος δὲ ὁ σύζυγος αὐτῆς, ἀνὴρ ὑπέροχος, παρῶτρυνεν αὐτὴν εἰς τοῦτο, θεωρήσας, καὶ διακρίως, ὅτι ἤθελεν εἶναι ἀσυγχώρητον ἐὰν ἀπεστερείτο ἡ Ἰταλία ἐνός τῶν κυριωτέρων αὐτῆς ἐγκαυχημάτων.

Ἦρχε δὲ εὖτω καὶ αὖθις διὰ τὴν ἔξοχον καλλιτέχνιδά σειρὰ θριάμβων. Κατὰ τὸ 1840 εὐρίσκετο ἐν Ῥώμῃ, διδάσκουσα κατὰ πρῶτην φορὰν τὴν Μύρραν, ἐνῷ οἱ ἐχθροὶ ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν. Τὴν παράστασιν διέκοψεν ἡ βοή τῶν τηλεβόλων, καὶ τὸ θέατρον ἐκλείσθη, ἡ δὲ Ῥιστόρη μεταβληθεῖσα εἰς ἀδελφὴν τοῦ ἐλέους, ἤρχισε περιτρέχουσα τὰ νοσκομεῖα, καὶ τοὺς τραυματίας νοσηλεύουσα.

Κατὰ δὲ τὸ 1855 διέβη τὰς Ἀλπεῖς καὶ ἀφίκετο εἰς Παρισίους. Κατὰ τὸν Ναπολέοντα— «Ὅταν ἡ Γαλλία κρυσταλλεῖ, ἡ οἰκουμένη σύμπασα πταρνίζεται». — Ἀλλ' ἀληθεύει ἐπίσης, ὅτι, ἐπινεύουσας τῆς Γαλλίας, ὁ κόσμος σύμπας χειροκροτεῖ. Καλῶς ἐγνώριζε τοῦτο ἡ Ῥιστόρη, καὶ περίθλητος ἦδη ἐν τῇ πατρίδι αὐτῆς, ἐπέζητησε τὴν ἀπωτάτην τῆς μεγαλοφυΐας αὐτῆς κύρωσιν ἐν Παρισίοις. Ὑπῆρξε δὲ ἡ ἐπιτυχία καταπληκτικὴ, οὐδὲ ἦν εὐχερὲς τὸ πρᾶγμα, διότι ἐκεῖ ἦνθαι ἀκόμη ἡ διάσημος Ῥαχήλ. Ἀλλ' ἀκριβῶς τοῦτο συνετέλεσεν ἴσως εἰς τὸν θρίαμβον, διότι τὸ Γαλλικὸν κοινόν, ἔχον ἀφορμὰς παραπόνου κατὰ τῆς μεγάλης συμπατριώτιδος, ὑπεδέχθη ἐνθουσιωδῶς τὴν ξένην. Ὁ Λαμαρτίνος ἐξύμνησεν αὐτὴν τότε δι' ἐμπνευσμένης ᾠδῆς, καὶ ἡ Κυβέρνησις προσήνεγκεν ἑκατομμύρια, ἐὰν παρέμεινε διαρκῶς εἰς τὸ Γαλλικὸν θέατρον, ἀλλ' ἐκείνη ἀπήντησεν ὅτι ἐγεννήθη καὶ μένει Ἰταλίς.

Θανούσης δὲ μετ' ὀλίγον τῆς Ῥαχήλ, ἀπέμεινεν ἡ Ῥιστόρη ἡ ἀληθὴς πλέον τῆς τραγωδίας σκηπτοῦχος, καὶ περιῆλθεν ἀνευφημουμένη τὴν γνωστὴν ὑψηλὸν. Πᾶσα περὶ τῆς τέχνης αὐτῆς κρίσις ἡ ἐπικρισις παρέλκει, διότι πρόκειται περὶ τῆς τελειότητος, ἀλλ' ἰδίως ἐν αὐτῇ ἐθαυμάσθη ἡ ἔξοχος εὐγένεια πάσης αὐτῆς κινήσεως, καὶ ἡ ἀπίστευτος εὐχέρεια μεθ' ἧς μετέβαινεν ἀπὸ τοῦ ἐνός συναισθήματος εἰς τὸ ἕτερον, ἀπὸ τοῦ ἔρωτος εἰς τὸ μῖσος, ἀπὸ τῶν θρήνων εἰς τὸν γέλωτα. Ἐπὶ τῆς σκηνῆς μετ' ἄλλων ἡθοποιῶν ὀρῶσα, ἐφαίνετο ἀνήκουσα εἰς ἀνώτερόν τι γένος,

οὐδ' εἶχε τι πλέον τὸ ἀνθρώπινον. Ἀγαλμα τοῦ Φειδίου, ἢ μᾶλλον ἄγαλμα τοῦ Θεοῦ, ἐγκλείει πύρινον καρδίαν, καὶ διατυπῶσα διὰ τῆς μελωδικῆς αὐτῆς φωνῆς τὰς μυχιαιτάτας αὐτῆς ἐκφάνσεις, μεταρσίου τοὺς ἀκροατὰς εἰς τὰς σφαίρας τῆς ἀθανάτου γέφυρας.

ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ

ΑΠΕΘΑΝΕΝ ΕΥΤΥΧΗΣ

Ε μάτια φλογερά, με χέρια παγωμένα τοῦ ἔγραψε Ποῦ εὔρε τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα;

Τοῦ ἔγραψε· ναί. Ὁ θάνατός της εἶναι βέβαιος· βήχει τὸ πτωχὸ τῆς στήθος ἐσχίζεται καὶ πτύει οἶμα. Ὁ ἀποθάνη.

Ποσὸν θὰ ζήσῃ ἀκόμη; κανεὶς δὲν τὸ ξεύρει· ἀλλὰ ἡ ἰδία συλλογίζεται, ὅτι εἰμπορεῖ νὰ ζήσῃ καὶ ν' ἀποθάνῃ εὐτυχῆς.

Τὸν ἡγάπησεν ἀσθενῆς. Δὲν περιέφερε τὰ ὀνειρά της εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς αἰθούσας. Ἐδῶ μέσα εἰς τὴν λευκὴν παρθενικὴν κλίνην της.

Εἶνε ὁ ἰατρός της, νεαρὸς ἐπιστήμιων, ὁ ὁποῖος με ἀπελπισίαν παρακολουθεῖ τὸ πρῶτον ἀνθρώπινον πλάσμα, τὸ ὁποῖον ἀποθνήσκει ὑπὸ τὴν ὀχι ἀδέξιον, ἀλλ' ἐντελῶς ἀνεπαρκῆ τῆς ἐπιστήμης του θεραπεΐαν.

Προσπαθεῖ νὰ τὴν κάμῃ νὰ πονῇ ὀλιγώτερον. Τῆς φέρει ἄνθη. τῆς φέρει βιβλία, τὰ ὁποῖα τῆς ἀναγινώσκει με τὴν εὐχὸν φωνὴν του· διορθώνει τὸ προσκεφάλαιό της, τὴν ἀποκοιμίζει, τὴν ἐξυπνᾷ, καὶ ὅλα αὐτὰ διὰ νὰ τὸν συγχωρήσῃ, ποῦ δὲν εἰμπορεῖ νὰ τῆς δώσῃ ζωὴν. Θέλει νὰ καταστήσῃ εὐτυχεῖς τὰς τελευταίας ἡμέρας της.

Κ' ἐκεῖνη με τὰς δεκαεῖς ἀνοίξεις τῆς ἡλικίας της καὶ με τὸν παγετῶδῃ χειμῶνα τοῦ θανάτου, ὁ ὁποῖος ἐπτερύγισε τριγύρω της, τὸν ἡγάπησε με ἔρωτα.

Καὶ ἡ εὐτυχία, τὸ πολῦτιμον αὐτὸ ἄνθος, τὸ ὁποῖον δὲν φυτρώνει εἰς ἐδάφη καλλιεργημένα, ἔθαλλεν ὁλόκαμπρος περὶ τὴν κλίνην τῆς ἀσθενούς, μέσα εἰς τὸ νοσοκομεῖον Ἑπταπυργίου, ἔπου ἐνοσηλεύετο ἡ πτωχὴ ὄρφανή. Ὁ ἰατρός παρηκολούθει με ἀγάπην τὸ ἔργον του.

Ἐγνώριζε τὰ βήματα τοῦ ἱατροῦ καὶ ἡ κορδία της ἐπαλλε παλμούς, οἱ ὁποῖοι ἐκλόνιζον τὸ στήθος της τὸ ἀσθενικόν.

Ἐκεῖνος τῆς ὠμίλει διὰ τὴν οἰκογένειάν του, ἡ ὁποία ἦτο μακρυὰ εἰς τὰ βῆθη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, διὰ τὰ παιδικὰ του ἔτη, διὰ τὴν πατρίδα του τὴν ἐξενόφωνον, ἀλλ' Ἑλληνικωτάτην, διὰ τὰς ἐλπίδας του ὡς ἀνθρώπου καὶ ὡς πατρίτου. Τῆς ἐδείκνυε φιλίαν ἀληθινήν.

Μέσα εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν του διὰ τὴν πατρίδα, ἔλεγε πῶς εἶναι πρόθυμος νὰ χύσῃ τὸ αἷμα του δι' ἐκείνην καὶ ἡ μικρὰ ἀσθενὴς ἐσυλλογίζετο—τὴν ἀγαπᾷ, ὅπως τὸν ἀγαπᾷ... ἀπαράλλακτα.

Ἐκεῖνη ἐσυλλογίζετο τὴν μητέρα της, ἡ ὁποία ἀπέθανε φθισική, καὶ τὸν πατέρα της, ὁ ὁποῖος ἐπνίγη στὴν Μαύρην θάλασσαν. Τὸν ἐνεθυμείτο,

ὅταν ἤρχετο ἀπὸ τὰ ταξείδια, βράδου, πρωῒ, μεσάνυκτα, πῶς ἡ χαρὰ ἐπτερύγισε εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ ἔπειτα πῶς ἡ χαρὰ ἐσδυνε πόλιν με τὸ ταξεῖδι τῶν θαλασσινῶν.

Μὰ τώρα δὲν τῆς ἐφθάναν τῆς Ἑλλῆς αὐταὶ αἱ συνδιαλέξεις· τῆς ἐφαίνοντο ψυχραὶ ἤθελεν ἐκεῖνη νὰ τῆς ἐμιλῇ ὅπως ὠμίλουν οἱ ἥρωες τῶν διηγημάτων ποῦ τῆς ἀνεγίνωσκεν.

Καὶ δι' αὐτὸ ἀπεφάσισε νὰ γράψῃ. Καὶ τί δὲν ἔγραψεν; Ὅλην τὴν ἐποποιίαν τοῦ ἔρωτός της καὶ ἐσημείωνε συχνά:—Ἐγὼ μπορῶ νὰ καυχήθω πῶς θὰ σὰς ἀγαπῶ δι' ὅλης τῆς ζωῆς μου. Δὲν θὰ διαψευσθῶ, ἀφοῦ μοῦ μένουσι ἡμέραι ἢ μῆνες διὰ νὰ ζήσω. Μὰ ἤθελα ἔτη Μόθουσάμεια, βουνὰ προσκόμματα, πειρασμούς, σιδηρὸν πυρὸς διὰ νὰ τὰ ὑπερπηθῶ ὅλα καὶ νὰ σὰς ἀποδείξω ὅτι σὰς ἀγαπῶ.

Ἐπειτα ἔγραψεν ὅτι τῆς ἐπιφυλάττεται μία μεγάλη εὐτυχία, τὴν ὁποῖαν δὲν ἀπῆλυσεν ἡ μήτηρ της. Ὁ ἀποθάνῃ εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸ σδεννυμένον βλέμμα της, θ' ἀναπαυθῇ εἰς τὸ ἀγαπητὸν πρόσωπόν του.

Καὶ ἀφοῦ τὸ ἔγραψε, παρεκάλεσε τὴν γράϊαν νοσοκόμον νὰ τὸ δώσῃ εἰς τὸν ἱατρόν.

Ἦρχισε νὰ τὴν βασιλίζει ἀγωνία φοβερά! Ὑπελόγιζε τὰ δευτερόλεπτα.

Ἀ... τώρα τοῦ τὸ δίδει, τώρα τὸ διαδίδει, τώρα κλαίει, τώρα τρέχει νὰ μοῦ πῇ πῶς με ἀγαπᾷ, νὰ με σφιγῇ στὸ στήθος του.

Τώρα... διατί δὲν ἔρχεται...

Ἦρχισε νὰ βήχῃ καὶ τῆς ἦλθε νέα αἰμοπτυσία.

Ἀ ναί... Ὅτι ἐσκέφθη:—«Ἀ τὴν ἀχάριστον! θέλει καὶ ἔρωτα, ἀφοῦ τῆς ἐδεῖα τόσῃν εὐσπλαγχνικὴν καλωσύνην», Ἀχ, ναί, οἶκτον ἐμπνέει!... Τί πικρὸ νὰ ἐμπνέῃ κανεὶς οἶκτον. » Κλαίει, κλαίει, ἔρχεται ἡ νοσοκόμος καὶ ἀφοῦ τὴν παρετήρησε τρέχει εἰς τὸν ἱατρόν φοδισμένη.

Ὁ ἀργίατρος τὸν ὁποῖον συναντᾷ κατὰ τὴν πρῶτον, ἔρχεται. Ἐκεῖνη τὸν βλέπει καὶ λιποθυμεῖ.

— Ἀχ! εἶχε δίκην συλλογίζεται. Εἶχε δίκην. Δὲν θέλει πλέον νὰ με περιποιεῖται ἐκεῖνος. Τοῦ ἐφάνη τόσον τερατώδες... ἴσως καὶ νὰ ἐφοδῇ γιὰ τὴν ὑγίαν του, ὁ ἀνθρωπος.

Εὐπνᾷ καὶ δὲν βλέπει τὰ ἄνθη τὰ νωπὰ στὸ ποτήρι της, βλέπει στὴν καθέκλα τὴν νοσοκόμον. Στὴν καθέκλα, ποῦ ἄλλοτε ἐκάθητο ἐκεῖνος.

Πῶς πονεῖ... Σικώνεται, ὥθεϊ τὴν νοσοκόμον με δύναμιν ἀπίστευτον καὶ λέγει με φωνὴν ἀγρίαν.

— Τί ὥρα ἔδωκες τὸ γράμμα;

Ἐκεῖνη εὐπνᾷ, τεντώνεται νυστάγμενη, χασμάται, ἐνῶ τὴν κατέτρωγε τῆς ἀσθενούς τὸ βλέμμα, ἐρευνᾷ τὸ μέγα θυλάκιόν της, καὶ λέγει μισοσκοτισμένη.

— Ἐδῶ εἶνε· ἔλασσε νὰ τὸ δώκω. Τὸ δίνω τώρα ποῦ θὰ ἔλθῃ ὁ ἱατρός. Τώρα βγήκε μὴ στιγμή νὰ σοῦ ἐτοιμάσῃ τὸ ἱατρικόν καὶ ἔρχεται. Νά, σοῦ ἔφερε καὶ λουλούδια. Πρέπει νὰ ἔτρεξε μακρυὰ γιὰ νὰ τὰ εὔρῃ.

Ἀρπάζει τὸ γράμμα, τὸ σκίζει, καίει εἰς τὸ κηρίον τὰ τεμάχιά του καὶ χαμογελᾷ εὐτυχῆς, ἐνῶ οἱ ὀφθαλμοὶ της ἀναπαύονται στὰ ἄνθη, τὰ ὁποῖα ἐκεῖνος τῆς ἐσύναιε.